

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

הסכם בין ביטוח ישיר אי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ לבין מנורה חברה לביטוח בע"מ

1. פתח דבר

ביום 6 ביוני, 2004 הוגשה לי בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח-1998 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), להסכם בין ביטוח ישיר אי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "ביטוח ישיר") לבין מנורה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "מנורה") בדבר העברת מידע אקטוארי הנוגע לביטוחי בריאות ממנורה לביטוח ישיר שימש את ביטוח ישיר למכירת תוכנית ביטוח בריאות (להלן: "תוכנית ביטוח") בו תשמש מנורה כמבטח משנה בשיעור של 20%.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי הכבילות אינן מגבילות את התחרות בחלק ניכר של השוק המושפע מן ההסדר, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסכם

ביטוח ישיר היא חברת ביטוח בבעלות קבוצת צור שמיר אחזקות בע"מ. החברה מוכרת ביטוחים באופן ישיר באמצעות שיווק ישיר ללקוחות באמצעות הטלפון והאינטרנט. החברה פעילה בתחומי ביטוח שונים, ביניהם ביטוח רכב, ביטוח דירה, ביטוח חיים וביטוח משכנתאות. בתחום ביטוח בריאות, הרלבנטי להחלטתי זו, נתח השוק של ביטוח ישיר הוא פחות מכ- 1%.

מנורה היא חברת ביטוח בבעלות חברת מנורה אחזקות בע"מ. החברה פעילה בתחומי ביטוחים שונים, ביניהם ביטוח בריאות, ביטוח רכב, ביטוח חיים, ביטוח מבנה, ביטוח תאונות, ביטוח שריפות וביטוח ימי ולאחרונה רכשה מנורה את מבטחים - השחקנית הגדולה ביותר בשוק הפנסיה. בתחום ביטוח בריאות, נתח השוק של מנורה עומד על כ- 10%.

עניינו של ההסכם הינו שיתוף פעולה בין מנורה, הפעילה בשוק ביטוחי הבריאות, לבין מתחרה חדש בתחום ביטוח הבריאות לשם בניית מוצר ביטוח חדש ושיווקו על ידי ביטוח ישיר. במסגרת ההסכם

ביטוח ישיר תשתמש במידע אקטוארי אודות קבוצות מבוטחים בביטוחי בריאות אשר יסופקו לה על ידי מנורה. בסיס הנתונים ישמש את ביטוח ישיר כמצע לרמת דיוק גבוהה יותר¹ לצורך פיתוח תכנית ביטוח בריאות. בתמורה תשמש מנורה מבטחת משנה בביטוחים במסגרת תוכנית הביטוח בשיעור של 20%².

הצדדים הסכימו כי במהלך 36 החודשים ביטוח ישיר תהיה מנועה מלהשתמש במאגר המידע לשימוש בביטוחים אחרים. מנורה, מצידה, תהיה מנועה מלשווק בעצמה את תכנית הביטוח במהלך זמן זה אלא אם כן מבטח אחר יצא קודם לשוק בתכנית דומה.

3. השפעת ההסכם על התחרות

החששות בהעברות מידע הם בעיקרם אלה: (1) תוכן המידע המועבר עלול לשמש בסיס לתיאום התנהגותם העסקית של נמעני המידע; (2) ללא קשר למהות המידע המועבר ותכניו, עצם קיום מנגנונים של החלפות מידע בין מתחרים בפועל ובכוח עלול לחלחל לשדה התחרות, שם עלול להיות לו אפקט "מצנן" ליריבות העסקית ועלול הוא לגרום מאיכות התחרות בין מתחרים שאינם מחליפים מידע.

עם זאת קיימים מקרים בהם אין השפעה משמעותית לחילופי מידע על התחרות, כזה הוא המקרה שלפנינו. על-פי ההסדר מדובר בהעברת מידע סטטיסטי טהור באופן חד צדדי ממנורה לביטוח ישיר³. המידע כולל נתונים אודות קבוצות מבוטחים לפיהם אפשר יהיה לקבוע תעריפי סיכון נטו המשקפים את תוחלות הסיכון בצורה מדויקת יותר⁴.

מסקנה זו עולה בקנה אחד עם תקנה 358/2003 (Regulation (EEC) of the Commission) של הנציבות האירופית המתירה הסדרים שונים בין מבטחים בין היתר, מהסוג הבא:

"...calculations of the average cost of covering a specified risk in the past... in connection with insurance involving an element of capitalisation, mortality tables, and tables showing the frequency of illness, accident and invalidity"⁵.

¹ תעריף ביטוח בריאות למבוטח מחושב לפי תעריף סיכון (נטו), קרי, אותו תעריף המגלם את תוחלת הסיכון אליו המבוטח חשון, ותעריף נוסף המחושב בהתאם להעמסת עלויות שונות בהן נוקט המבטח באספקת הביטוח.

² ביטוח משנה הינו ביטוח בו נושא מבטח המשנה בסיכוי לרווח ובסיכון להפסד לפי חלקו, אולם הוא אינו קשור למבוטח. המבוטח מתקשר עם המבטח הראשי בלבד, אליו הוא מפנה אתביעותיו.

³ ביום 30.8.00 ניתן פטור לצדדים דנא בעניין העברת מידע אקטוארי אודות קבוצות מבוטחים בביטוח רכב מביטוח ישיר למנורה, שישמש את מנורה למכירת תוכנית ביטוח, ברם הצדדים טענו בפני כי הסדר זה מעולם לא יצא אל הפועל והמידע לא הועבר בסופו של דבר.

⁴ בהקשר זה ראה החלטת קודמי, בעניין איגוד חברות הביטוח, בה הותר לאיגוד, בתנאים, להפיץ בין כל החברות תוצאות סקר סטטיסטי להערכת נזקי אדמה מתן פטור מאישור כובל – איגוד חברות הביטוח; 1996; הגבלים עסקיים 3001359.

⁵ ראו Regulation 358/2003 of the commission אשר נכנסה לתוקף ביום 27 February 2003.

יתרה מכך, העברת המידע הסטטיסטי יאפשר לביטוח ישיר להתחרות בגופים דומיננטים יותר בתחום ביטוחי הבריאות וככזה עשוי הוא לתרום לתחרותיות. לדברי ביטוח ישיר, העברת המידע חיונית ליכולתה לחדור לשוק ביטוחי הבריאות ולאפשרותה להתחרות כיאות עם הגופים הדומיננטים והוותיקים בשוק ביטוחי הבריאות להם יש כתוצאה מניסיון יתרון יחסי בכל הקשור למידע סטטיסטי בתחום ביטוחי הבריאות.

זאת ועוד, ההקשר הוא כזה שחילופי המידע בהסכם נעשו בין שני שחקנים שחלקם המצרפי בתחום ביטוח הבריאות אינו משמעותי ואינו עולה על 11%.

איסור העתקת התוכנית על ידי מנורה לתקופה של 3 שנים: בהסכם נקבע גם כי מנורה תהיה מנועה מלשווק בעצמה את תכנית הביטוח במהלך זמן זה. תניות אי תחרות הנלוות למיזם משותף הן, ככלל, לגיטימיות: שילוב הכוחות שבין הצדדים ושיתוף הפעולה השורר עתה ביניהם מחייבים את הסכמתם שלא להתחרות ביניהם בתחומי הפעילות. בהעדר הסכמה מעין זו, עלולים האינטרסים המשותפים להיפגע, בשל ניגודי עניינים הנובעים מהתחרות.

בענייננו תניית אי התחרות צומצמה וזאת באמצעות התנאי הקובע כי אם מבטח כלשהו בשוק יחקה את התוכנית – תהא גם מנורה רשאית לעשות כן.

השירותים שיסופקו על ידי מנורה לביטוח ישיר: בהסכם נקבע כי לביטוח ישיר עומדת הזכות לקבל מנורה שירותים רפואיים על ידי ספקי הבריאות וזאת בתנאים להם זוכה מנורה בהתקשרות עם אותם ספקים. התחייבויות זו אין בה כדי לחסום מביטוח ישיר את הגישה לספקי בריאות שונים לפי העדפותיה. כמו כן צירוף כוח הקנייה של ביטוח ישיר ומנורה אינו מקים כוח מנופסוני כלפי ספקי הבריאות - חבירה של מנורה וביטוח ישיר לרכישת שירותי בריאות מספקי הבריאות לצורך ביטוח בריאות אינה צפויה להשפיע על חלק ניכר מהשוק. יתרה מכך, בחבירה יש כדי לאפשר לביטוח ישיר להתגבר על קשייו במשא ומתן מול ספקי הבריאות בתחום ביטוח הבריאות, קשיים הנובעים מטבע הדברים מכושר מיקוח ירוד הנובע מנתח השוק המזערי שלו נכון להיום⁶.

⁶ ראה לדוגמה החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל להסדר שצדדים לו התאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ והראל חברה לביטוח בע"מ, 2004 (טרם פורסם), שם התרתי לפול ולהראל לנהל במשותף משא ומתן מול ספקי שירותים רפואיים לנפגעי תאונות דרכים, בכפוף לכך שנתח השוק המצרפי שלהם בשוק הביטוח של תאונות דרכים אינו עולה על 25%.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש.

תוקפו של פטור זה חמש שנים מיום מתן החלטתי.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

דרור שטרם

הממונה על ההגבלים העסקיים

י"ט חשוון התשס"ה

3 בנובמבר 2004